

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
SEITSMEKÜMNE ESIMESE ISTUNGI
PROTOKOLL**

Tallinnas

11. oktoobril 2013. a

Kohalviibijad

KHNI liikmed ja asendusliikmed:

Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Meelis Eerik, Harju Maakohtu kohtunik
Piia Jaaksoo, Pärnu Maakohtu kohtunik
Kaupo Paal, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Marko Pomerants, Riigikogu õiguskomisjoni esimees
Deniss Boroditš, Riigikogu põhiseaduskomisjoni aseesimees
Indrek Teder, õiguskantsler
Saale Laos, õiguskantsleri volitatud esindaja
Norman Aas, riigi peaprokurör
Tiina Pappel, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik (*asendusliige*)
Virgo Saarmets, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik (*asendusliige*)
Lea Kivi, Riigikohtu kohtunik (*asendusliige*)

Teised osalejad:

Hanno Pevkur, justiitsminister
Helve Särgava, Harju Maakohtu esimees
Rubo Kikerpill, Pärnu Maakohtu esimees
Liivi Loide, Tartu Maakohtu esimees
Anne Palmiste, Viru Maakohtu esimees
Villem Lapimaa, Tallinna Halduskohtu esimees
Tanel Saar, Tartu Halduskohtu esimees
Urmas Reinola, Tallinna Ringkonnakohtu esimees
Kersti Kerstna-Vaks, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Mari-Liis Lipstok, Riigikohtu esimehe nõunik
Merje Talvik, Riigikohtu kommunikatsiooniosakonna juhataja
Kerdi Raud, Riigikohtu direktor
Kätlin Ots, justiitsministri nõunik
Marko Aavik, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika asekanter
Kaidi Lippus, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse juhataja
Margit Veskimäe, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Küllu Luha, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse analüütik
Maret Saanküll, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Hans Moks, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Siret Jürgenson, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Timo Ligi, Justiitsministeeriumi lepinguline konsultant
Indrek Niklus, Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja
Stella Johanson, Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse nõunik
Karin Reivart, Turu-Uuringute AS esindaja

Juhatas:
Protokollis:

Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Margit Veskimäe, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik

Algus: 11.10.2013. a kell 11.00

Lõpp: 11.10.2013. a kell 17.05

Istungi päevakorras on:

- 1. 23.-24.05.2013. a korralise 70. istungi protokollki kinnitamine** – Riigikohtu esimees Priit Pikamäe
Materjalidena lisatud protokoll.
- 2. Ülevaade tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise eelnõust (menetluskulud) – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** - Justiitsministeerium, Indrek Niklus
Materjalidena lisatud eelnõu ja seletuskiri.
- 3. Ülevaade kohtute seaduse muudatustest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Marko Aavik
Materjalidena lisatud memo, kooskõlastusringil esitatud ettepanekute alusel koostatud eelnõu ja seletuskirja projektid, Riigikohtu memo
- 4. 2014. aasta kohtute eelarve kujundamise põhimõtete tutvustamine – KS § 41 lg 2 alusel** – Justiitsministeerium, Marko Aavik
- 5. Vanade kohtuasjade aruandluskorraldus. Justiitsministri käskkirja projektile nõusoleku andmine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Külli Luha
Materjalidena lisatud memo, justiitsministri käskkirja projekt koos lisadega.
- 6. Nõusoleku andmine justiitsministri määruse „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmiseks eesmärgiga viia Tartu Maakohtu Valga kohtumaja vaba kohtuniku ametikoht üle Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja – KS § 41 lg 1 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus
Materjalina lisatud memo, määruse muutmise eelnõu ja seletuskiri.
- 7. Ülevaade menetlusosaliste rahulolu uuringust – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Turu-Uuringute AS, Karin Reivart
Materjalina lisatud uuringu kokkuvõtte.
- 8. Ülevaade Harju Maakohtu tõhusa õigusemõistmise pilootprojektist – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Helve Särgava
Materjalina lisatud memo.
- 9. KIS II projekti vahekokkuvõte – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Timo Ligi
Materjal puudub.
- 10. Ülevaade KHNi otsuste tabelis kajastuvatest pooleliolevatest teemadest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Kaidi Lippus, Mari-Liis Lipstok
Materjalina lisatud otsuste tabel.

Pikamäe: Kas päevakorrale on täiendusi?

Paal: Palun lisada päevakorda küsimus seoses Marko Aaviku 18.06.2013 kohtunikele suunatud pöördumisega, kus asekanstler andis hinnangu kohtuotsusele tsiviilasjas ja kutsus kohtunikke informeerima justiitshalduspoliitika asekanstlerit samasugustest väärapraktika juhtumitest. Aasta tagasi sügisel oli KHNis samalaadne küsimus arutusel. Minu hinnangul tuleks seda teemat arutada KHNis ja peaks küsima, millist kohtuhaldust me tahame. Saadan laiali ka saadetud pöördumise ja eelmise aasta sügisese KHNi protokollki väljavõtte. Lisan ka ettepaneku, et selline pöördumine hukka mõista ja teha ministrile ettepanek, et kohtute haldamine toimuks puhaste väärtuste järgi. Palun seda küsimust arutada.

Pikamäe: Teen ettepaneku arutada küsimust 10. päevakorrapunkti juures, kuna selle raames tuleb juttu ka kohtute kvaliteedijuhtimisest, mille üks osa on ka kohtuhalduse hea tava.

Paal: Mul on palve, et arutelul osaleks ka minister, seega kui minister peaks enne istungi lõppu lahkuma, palun arutada küsimust varem.

Viiakse läbi hääletus päevakorra kinnitamise poolt.

Poolt: 10
Vastu: 0
Erapooletuid: 0

Otsus: Kinnitada päevakord.

1. 23.-24.05.2013. a korralise 70. istungi protokollki kinnitamine – Riigikohtu esimees Priit Pikamäe

Pikamäe: Kas on parandusi või täiendusi 23.-24.05.2013. a korralisele 70. istungi protokollile?

Viiakse läbi hääletus protokollki kinnitamise poolt.

Poolt: 10
Vastu: 0
Erapooletud: 0

Otsus: KHN kinnitab 23.-24.05.2013. a korralise 70. istungi protokollki.

2. Ülevaade tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise eelnõust (menetluskulud) – KS § 41 lg 3 p 4 alusel - Justiitsministeerium, Indrek Niklus

Niklus: Annan eelnõu lühitutvustuseks sõna Stella Johansonile. Pärast seda arutleksime mõningate küsimuste üle, mille osas huvitaks meid teie seisukoht ning kui KHN-i liikmetel on küsimusi, saab neid arutada.

Johanson: Seaduseelnõu algatamise vajaduse on tinginud olukord, kus menetluskulude määramine kestab ebamõistlikult kaua. Alates 2006. a kehtiva korra ja 2009. a jõustunud muudatuste kohaselt lahendatakse tsiviilkohtumenetluses menetluskulude jagamine pärast selle otsuse jõustumist, millega menetluskulud seonduvad. Menetluskulude jagamise õigus on lisaks ka kohtunikuabidel. Eelnõu kohaselt määratakse menetluskulud kindlaks selle menetluse raames, millega kulud kaasnesid kas 1) põhiotsuses või menetlust lõpetavas määruses või 2) määrusega 20 päeva jooksul pärast põhiotsust või menetlust lõpetavat määrust. Kui lahend kaevatakse edasi ja selles on menetluskulusid kindlaks määratud, määrab kõrgema astme kohtus tekkinud kulud kindlaks kõrgema astme kohus ise. Maakohus menetluskulusid sel juhul enam pärast kõrgema astme kohtu lahendi jõustumist kindlaks ei määra. Kui maakohus esialgses lahendis kulusid kindlaks ei määra, ei määra kulusid kindlaks ka kõrgema astme kohus. Sellisel juhul määrab maakohus kulud kindlaks 20 päeva jooksul pärast kõrgema astme kohtu otsuse jõustumist. Eelistatult peaks kohus menetluskulud kindlaks määrama juba lõpplahendis, sest kulude kindlaksmääramisel koos sisulise lahendiga keskenduvad pooled rohkem sisulisele vaidlusele ning menetluskulude taotlusele esitatakse pigem mõistlikke vastuväiteid. Kui kuludokumente tähtaegselt ei esitata, määrab kohus kindlaks need kulud, mille kandmine materjalidest nähtub. Kulude suuruse määrab eelnõu kohaselt kindlaks kohtunik, mitte enam kohtunikuabi. Eelnõuga taastatakse enne 2003. a kehtinud võimalus kulunimekirja mõnevõrra lihtsustatud kättetoimetamiseks. Nimelt loetakse kuludokumendid saatmisega kättetoimetatuks 3 päeva jooksul. Samas säilib võimalus dokumentide elektrooniliselt edastamiseks. Kulunimekirja kättetoimetamise lihtsustamine võimaldab vähendada ajakulu. Näiteks 2012. a toimetati kuludokumendid ühes kohtuastmes kätte keskmiselt 175 päevaga.

Niklus: Tsiviilkohtumenetluse pidamine ja kohtute haldamine on käsikäes käivad asjad. Esiteks tõusetub küsimus sellest, et kui tulevikus saab menetluskulusid kindlaks määrata peaaegu igas kohtuastmes sõltuvalt sellest, kas maakohus on seda oma lahendis teinud või mitte, on küsimus, kuidas see mõjutab kõrgema astme kohtute töökoormust ja kas töökoormus on kõrgemates astmetes nii suur, et muudatused võiksid kohtupidamist laiemas mõistes ohustama hakata.

Pomerants: Eelnõu peaks jõustuma 01.01.2014. Kas see tähtaeg on realistlik?

Niklus: Ideaalis oleks eelnõu jõustumiskuupäev 01.01.2014, aga kui vajatakse pikemat aega, saab kaaluda ka jõustumise edasilükkamist.

Pikamäe: See tähtaeg võib tunduda ebarealistlikuna. Mis oleks teie reaalne tähtaeg?

Pevkur: Küsimus on pigem selles, kas on mõistlik teha muudatusi poole aasta sees. Kui me poole aasta sees muudatusi teha ei soovi, peaks eelnõu jõustumistähtaeg olema 01.01.2015.

Pappel: Palun selgitada lahti § 178 lõiked 2 ja 3 – menetluskulude vaidlustamine.

Johanson: 200 eurot tähistab summat, millest alates on lubatud menetluskulude kindlaksmääramist vaidlustada. 2000 eurot on sarnaselt lihtmenetlusele summa, mille ulatuses ringkonnakohus võib otsustada, kas menetleb menetluskulude kindlaksmääramise vaidlustust või mitte ja menetleb üksnes juhul kui on täidetud lõikes 3 esitatud tingimused.

Saarmets: Mis ajendas lisama eelnõusse halduskohtumenetluse seadustiku muudatused? Minu arvates väljuvad HKMS-i muudatused eelnõu piiridest ning tegemist ei ole halduskohtumenetluses ka kõige kiiremini muutmist vajava küsimusega.

Johanson: Arutelude tulemusena leiti, et menetluskulude väljamõistmise põhimõte oleks vaja HKMS-is selgemalt lahti kirjutada, kuna kohtupraktika ja HKMSi eesmärk ei haaku.

Saarmets: Haldusajades on menetluskulude väljamõistmise praktika kehtinud samasugusena üle 20 aasta. Nüüd hakatakse seda põhimõtet muutma, ilma et oleks halduskohtuid kaasatud eelnõu menetlusse.

Pomerants: Kuivõrd see maailma muudab, et HKMSis menetluskulude väljamõistmise põhimõtet muudetakse?

Saarmets: Tegemist ei ole printsiipiaalse probleemiga. Muudatus iseenesest võib olla põhjendatud, aga menetlusosaliste jaoks on keeruline, et hakatakse kehtivat põhimõtet jälle muutma, kui praktika on juba Riigikohtu poolt paika pandud.

Niklus: See säte oli sees ka kooskõlastamisele saadetud eelnõus, mida keegi ei kommenteerinud. Idee HKMSi muutmiseks esitati Advokatuurist. Mõõnan, et tegemist ei ole tõepoolest TsMSi muudatustega haakuva küsimusega ja kõnesolevat HKMSi muudatust ei pea tingimata käesoleva eelnõuga tegema.

Paal: Tunnustan Justiitsministeeriumit suurepärase ja huvitava analüüsi eest, kust laekus mulle palju huvitavat infot. Sain kinnitust, et probleem ei ole õiguslik, vaid töökorralduslik, sest osades kohtutes menetletakse asju väga kiiresti, teistes kohtutes on aga väga pikad menetlusajad. Teiseks on küsimus selles, et haldus- ja tsiviilasjad on erinevad. Kui halduskohus mõistab välja taotletust 5% vähem kulusid, siis tsiviilis mõistetakse välja 1/3 taotletud kuludest.

Leian, et TsMS võiks olla võimalikult lihtne ja arusaadav. Tasub toetada seda põhimõtet, et menetluskulude üle otsustab sama kohtunik, kes asja menetleb. Seda muudatust oleks võimalik saavutada ka nii, kui võtta TsMSist välja põhimõte, et menetluskulusid võib määrata ka kohtunikuabi. Maakohtunik teeb otsuse, otsus jõustub ja pool aasta hiljem saab kohtunik asja kätte ning tal on see suuremas jaos meeles. Seega ei pea kohtunik hakkama kohtuasja uuesti läbi töötama nii nagu seda täna teevad kohtunikuabid. Ma ei soovita probleemi lahendamiseks hakata kehtestama uut regulatsiooni.

On öeldud, et maakohus peaks tegema otsuse menetluskulude kohta 20 päeva jooksul pärast otsuste jõustumist. Maakohus peaks sellest tulenevalt hakkama omal initsiatiivil kontrollima, millal lahend jõustub. Tsiviilkohtumenetluses on menetlustähtaegade kehtestamisel lähtunud põhimõttest, et kohtunik korraldab oma töö ise. On vähe küsimusi, mille puhul on kohtule menetlustähtaeg ette kirjutatud ning sellised küsimused on kiireloomulised ja isiku jaoks sedavõrd olulised. Nüüd öeldakse, et menetluskulude kindlaksmääramise asi on nii prioriteetne, et see tuleb lahendada 20 päeva jooksul. Ka see on põhimõtteliselt vale lähenemine. Probleeme aitaks lahendada kohtunikuabidelt menetluskulude kindlaksmääramise pädevuse äravõtmine.

Julgen arvata, et kokkuvõttes suureneb ringkonnakohtute töökoormus, kuna sisuliselt peavad menetluspoolad iga menetluse raames kohtule kuludokumentid esitama. Kohus aga ütleb alles hiljem, kas dokumente oli vaja esitada või mitte.

Pevkur: Peaks olema põhimõtteliselt igati normaalne, et menetlusosalised esitavad enne menetluse lõppu oma kuludokumentid ära. Kui neil viimase istungiga seoses on mingid kulud, annab kohus neile täiendava aja istungiga kaasnevate kuludokumentide esitamiseks. Eelnõu on ette valmistatud ja arutatud ligi aasta ning süsteem on tehtud võimalikult paindlikuks. Muudatuste eesmärgiks on vältida olukordi, kus menetluskulude kindlaksmääramise menetlus kestab kolm aastat. See, kuhu on jõutud, on minu hinnangul hea kompromiss kõiki võimalusi ja vajadusi arvestades.

Eerik: Kõige efektiivsem viis menetluskulude kindlaksmääramiseks on ühes menetluses. Selline regulatsioon, nagu täna, on ebamõistlik ja ebaefektiivne. Kord, mis oli enne kehtivat regulatsiooni, oli väga hea ning esimese astme kohtunikel selle rakendamisel probleeme ei olnud. Nõustun, et sama kohtukoosseis peaks menetluskulud kindlaks määrama ning et menetluskulud määrab esiteks kindlaks esimese astme kohus. Praeguse regulatsiooni kohaselt peaks esimese astme kohus hakkama teatud juhtudel kindlaks määrama ka teise astme kohtu kulud, kuid seda, kas kulud on teises astmes põhjendatud, teavad teise astme kohtunikud ise paremini. Seega leian, et eelnõu on selles plaanis pooltel teel, sest ringkonnakohus võiks ise kulud kindlaks määrata. Leian, et ükski tähtaeg ei ole võluvits menetluse kiirendamisest.

Pevkur: Kas teie ettepanek on üldse menetluskulude kindlaksmääramiseks menetlustähtaeg ära kaotada?

Eerik: Ma saan aru eesmärgist, et menetluskulude kindlaksmääramisega ei tohi viivitada, kuid piisab ka mõistlikust ajast.

Pappel: Halduskohtuniku seisukohast ütlen, et oleme ise ka põhiasja menetlemise käigus menetluskulusid jaganud. See on minu arvates väga efektiivne. Ma ei kujutaks ette, et mõni teine ametnik hakkaks seda tegema teise menetluse raames. Toetan eelnõu.

Saarmets: Mina ei näe tohutut erinevust tsiviil- ja halduskohtumenetluse menetluskulude määramises. Üks remark on, et kuigi halduskohtumenetluse seadustik nõuab, et kohtuotsuses peaks olema toodud välja menetluskulud ja need ka ära jagatud, siis seda, millised menetluskulud olid, esimese astme kohtu otsustes väga sageli ei leia, sest kuna haldusorgani kasuks menetluskulusid reeglina välja ei mõisteta, siis kaebuse rahuldamata jätmise korral jäävad menetluskulud kõigi menetlusosaliste endi kanda. Natukene on seega haldusasjades tehtav töö võrreldes tsiviilasjadega väiksem, sest tsiviilasjades peab kohus alati mõlema poole kulud välja tooma.

Pikamäe: Eelnõu on jõudnud taaskord uude faasi. Ma ei ole ennast kunagi pidanud tsiviilkohtumenetluse spetsialistiks, kuid teades, et teema päevakorda tuleb, olen uurinud, mida arvatakse TsMSi menetluskulude regulatsioonist. Kuulsin ainult kriitilist tagasisidet. Eeskätt lähtuti sellest, et menetluskulude kindlaksmääramist peab lõputult ootama. Sellest on tingitud ka sätete muutmisevajadus. Teisest küljest tundub mulle, et eelnõu ei kirjuta kohtunikele midagi ette, vaid on paindliku sisuga. Olen nõus Meelis Eeriku märkusega, et 20 päeva on liialt kummastav aeg. Ei tasuks loota sellele, et menetlustähtaegade ettekirjutamine kiirendab menetlust. Kui tähtaeg on jäik, võivad siiski ka pärast seda tulla tähtaja ennistamise taotlusi, mida kohus peab lahendama hakkama. Seega tuleks 20 päeva asemel kasutada muud mõistet.

Kivi: Riigikohtu tsiviilkolleegium on esitanud arvamuse, et selle eelnõuga suure tõenäosusega kasvab eeskätt ringkonnakohtu ja Riigikohtu töökoormus. Seega tuleb eelnõust tekkivate tõlgendusvaidluste tõttu arvestada ka menetlusvaidluste pikenemisega ning seda ka tõenäoliselt maakohtus alla lastud kvaliteedi tõttu. Tsiviilkolleegium leiab, et praegu kehtiv regulatsioon ei ole mõistlik ning seda tuleb muuta. Nad on erineval seisukohal eelnõu nägemusest. Nad leiavad, et probleemile tuleks läheneda töökorralduslikult. Normatiivsest poolest leitakse, et piirmäärad on liiga kõrged. Isiklikult leian, et muudatus on hädavajalik, sest ei ole normaalne, et põhimenetlus on lõppenud ja aastaid pärast seda käiakse menetluskulude pärast kohtus. Kui rakendub süsteem, et menetluskulud arvutatakse lõpplahendis välja, siis ei näe ma asjas tonti ega oska jagada kolleegide hirme. Nii minu kui tsiviilkolleegiumi arvamus on, et vanamoodi edasi minna ei saa.

Pevkur: Eelnõu on suunatud sellele, et menetlusosaline esitaks kohtule oma kuludokumentid. Viimaseks istungiks peab olema selge, millised olid menetluskulud ja kohtu otsustada on, kas need kulud on aktsepteeritavad või mitte. Kas kohus otsustab menetluskulud kindlaks määrata või mitte, on kohtu otsustada. Paindlikkus on just sellega tagatud, et saame võimaluse mõlemat pidi otsustada.

Üldine menetlustähtaegade langemine on minu hinnangul loogiline ja ma ei näe, et muudatustega võiks kaasneda menetluse pikenedamine.

Pappel: Tartu Ringkonnakohtu tsiviilkolleegium toetab samuti eelnõu. Küll aga on üks probleem seoses eelnõu jõustumisega. Nimelt tekib olukord, kus tuleks hakata menetluskulusid erinevalt lahendama vastavalt menetluse algusajale – kas enne 2006. a või 2006-2013 või siis pärast 2014. a. See võib tekitada menetlusosalistes teatud segadust. Võiks kaaluda piisava üleminekuaja andmist muudatustega harjumiseks ja neile reageerimiseks. Teiseks oli ettepanek TsMS § 178 lõige 3 ümber sõnastada nii, et kui vaidlustatakse maakohu lahend üksnes menetluskulude osas ja vaidlustatav summa ei ületa 2000 eurot või kui rikuti menetlusnormi või ebaõigesti tõendeid hinnatud, lahendab ringkonnakohtus kaebuse põhjendatud määrusega. Eelnõu näeb ette, et muul juhul võiks kaebuse lahendada ringkonnakohtu määrusega, aga ilma kirjeldava/põhjendava osata. Ettepanek oli, et kohus võiks siiski mingi määruse menetlusosaliste huvides teha.

Pevkur: Kas võiks tekkida probleeme sellest, kui eelnõu muudatused jõustuks korraga kõigile menetlustele? Näiteks kui panna eelnõu muudatused jõustuma küll 01.01.2015 nii, et pärast nimetatud kuupäeva oleksid muudatused kohustuslikud ka nendes menetlustes, mis on esimeses kohtuastmes pooleli.

Johanson: Peab mõtlema, kumba pidi on rakendamine valutum – kas nendes asjades, mis on juba alustatud või nendes asjades, kus menetlus juba käib ja menetluse kestel hakkab kehtima uus kord. Praegu on rakendussätetes sätestatud paindlik variant, et kohus annab pooltele valida, millist regulatsiooni menetluskulude kindlaksmääramisel kasutatakse. Kui uus kord jõustub ja näiteks homme on istung, siis tekib küsimus, kas selline imperatiivne sõnastus oleks mõistlik.

Pikamäe: Kui midagi erinevat rakendamise osas ette ei nähta, siis kehtib üldine printsiip, et rakendatakse uut korda kõigile menetlustele, mis on pooleli uue seaduse jõustumise ajal. Kui tahta paindlikku rakendamist, tuleb ette näha ka rakendussäte.

Niklus: Meie poolest ei ole keeruline teha rakendussätet nii, et muudatused kohalduksid ka pooleliolevatele menetlustele. Pakkusime praeguse variandi välja nii, et pooled ei peaks arvestama olukorraga, kus homme toimival istungil peaksid nad kohtutele esitama menetluskulude nimekirja. Välja pakutud lahendus riivaks poolte õigusi vähem, aga see on pigem praktikute poolt meile öeldav, kuidas oleks rakendamine valutum.

Eerik: Minu arvates ei ole probleem, kui rakendussätet ei pane ja kehtib üldine põhimõte muudatuste rakendamiseks. Istungile kutsutakse üldjuhul etteteatamisega ja siis saab kohus teha ka vastava ettepaneku kuludokumentide esitamiseks.

Viiakse läbi hääletus eelnõu edasise menetlemise toetamiseks.

Poolt: 8

Vastu: 1

Erapooletud: 0

Otsus: KHN toetab eelnõu edasist menetlemist istungil tehtud täiendustega halduskohtumenetluse seadustiku muudatuse ja eelnõu jõustumise küsimustes.

3. Ülevaade kohtute seaduse muudatustest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Marko Aavik

Aavik: Eelnõu sisaldab kahte põhilist elementi. Räägin esiteks registrite halduskorraldusest ja seejärel kohtunike ettevalmistusest.

Esiteks, registrite halduskorralduse optimeerimine süsteemisiseselt on vajalik, kuna tänane registrite pidamise ja juhtimise süsteem on pärit 1990. aastate keskpaigast, kuid praegu on meil digitaalne menetlus ja käimas on kõikide toimikute digitaliseerimine. Äriregistris menetletakse asju üleriigiliselt. Lisaks torkavad silma juhtimise ebakõlad, mida oleks võimalik kõrvaldada. Ebakõlad tekivad sellest, et täna tegeleb registrite halduse ja juhtimisega neli erinevat kohtudirektorit, kelle jaoks on tegemist kõrvalülesandega. Igal kohtudirektoril on juhtimisest ja haldamisest ka oma nägemus. Selle

tulemusena taotleb eelnõu eesmärki koondada kohtulike registrite haldusjuhtimine ühe direktori alla, kelle jaoks ei oleks see enam kõrvalülesanne. Kui kevadel eelnõu arutasime, oli välja pakutud mudel eraldi kohtuasutuse loomiseks. Eelnõu kooskõlastusringil ja aruteludel toodud seisukohad olid meie jaoks olulised ning selle tulemusel on eelnõu lahendusvariant muutunud - nähakse ette, et registreid ei lahutata maakohust, vaid registrite haldamine koondatakse ühe maakohu alla. Tegemist on juhtimissüsteemi optimeerimisega. Muudatuste tegemine ei tähenda, et praegused registrite töötajad peavad kolima, kuna lisaks osakondadele jäävad alles ka piirkondlikud talitused. Sellise haldusjuhtimise optimeerimise suhtes ollakse positiivsemalt meelestatud ning konsensus on saavutatud nende seas, kes enne olid muudatuste osas skeptilised. Lisaväärtusena on muudatuse tulemusena ka personalipoliitika ühesugune. Sooviksime KHNilt esialgset arvamust selle kohta, millise maakohu juurde võiks registrid koondada.

Saarmets: Saan aru, et praegused osakonnad jäävad alles samadesse asukohtadesse, kus nad on, ning toimub vaid n-ö „sildivahetus“?

Aavik: Jah.

Pevkur: Asukohtade muutust ei toimu seni, kuni uus kohtudirektor ei vaata süsteemi uue pilguga. Võimalik, et osakonnad jäävad alatiseks nii nagu planeeritud, kuid samas on võimalik, et tulevikus ametnike arv väheneb ning seetõttu ei peaks välistama, et mõni tänane osakond liigub teise talituse juurde. Küsimus, millise maakohu juurde registrid koondada võiks, on pigem juhtimisteemaline küsimus.

Pappel: Ka kohtuesimehed võiksid muudatuste osas arvamust avaldada.

Paal: Täna kehtiva korra kohaselt on kinnistusosakonna ja registriosakonna juhatajateks kohtunikuabid. Kas nüüd enam ei juhi osakonda kohtunikuabi ehk see inimene, kes on menetlusega sisuliselt kursis? Küsimus on ka justiitsministrile – mul on kõhutunne, et eiratakse KHNi otsuseid ja jäetakse olulised asjad KHNi toomata. 05.05.2013 toimus hääletus, kas toetada kohtunikuabi kuuekuulise koondamishüvitise kaotamist või mitte. Poolt ei olnud ühtegi liiget, vastu oli kolm. Kas selle eelnõu seletuskirjas on justiitsminister põhjendanud, miks KHNi otsust eiratakse?

Aavik: Meil ei ole plaanis muuta põhimõtet, et osakonda juhib kohtunikuabi.

Vaks: Milline suhe on osakonnajuhatajal-kohtunikuabil ja kohtudirektoril?

Aavik: Osakonnajuhataja-kohtunikuabi ja kohtudirektori suhe võrreldes tänasega ei muutu.

Jaaksoo: Memos on välja toodud andmed otsustamiseks, millise kohtu juurde võiks osakonnad koondada. Ühe argumendina on välja toodud ka tööhõive. Kas tulevikus on reaalset ette näha, et valitud piirkonda koondub ka suurem töötajate hulk?

Aavik: Hetkel ei ole otsustamise tagamõtteks inimesi koondama hakata. Küsimus on, millisesse kohtusse tuleb kohtudirektor. Tänapäevane otsus ei tohiks aga välistada, et tulevikus vajaduse tekkimisel oleks võimalik otstarbekuse eesmärgil personali ühe kohtu juurde koondada.

Pevkur: Tegemist on evolutsioonilise protsessiga, mida on keeruline ette ennustada.

Kivi: Sain kevadise KHNi arutlust aru, et kui midagi hakatakse ümber korraldama, siis on selleks konkreetne vajadus. Kevadel oli juttu sellest, et vajadus muudatusteks on olemas, sest elu ja majandus on muutunud ning tööd ei ole enam nii palju. Ka üks esimees ütles, et otsib oma inimestele tööd. Seetõttu tuleks minu arvates asjadest rääkida õigete nimedega. Ei ole mõtet teha ümberkorraldust, kus kõik jääb samaks. Asja mõtte saab olla see, et kuskile kohtu juurde tuleb üks tugev registriosakond. Kas see tuleb aasta või nelja pärast, on eraldi küsimus, aga see on loomulik protsess, sest elu läheb edasi. Kas töötajad asuvad ühes või teises kohas või kus nad kodutööd teevad, on teisejärguline küsimus. Muudatus peab andma efekti. Tuleks julgeda välja öelda, et aasta pärast meil ei pruugi olla nii palju töötajaid.

Pevkur: Aitäh toetuse eest. Ma püüaksin välistada Harju Maakohut kohtuna, mille juurde registrid koondatakse, kuna Harju Maakohus on kõige suurema ametnike arvuga kohus. Talituse olemasolu Tallinnas ma siiski ei välistaks.

Kivi: Leian, et kevadel püstitatud eesmärgid ümberkorralduste tegemiseks peaksid säilima.

Vaks: Kas olete ka kohtunikuabidega rääkinud? Ülle Pulk saatis mulle eile kirja, milles kahtlustab justiitsministeeriumi hiiliva keskuse loomisega tegelemises. Samuti kardavad kohtunikuabid, et kohtudirektor hakkab registrite praktikat mõjutama. Kohtunikuabid ei saa aru, milline on direktori pädevus. N-õ keskust võiks nende arvates juhtida kohtunikuabi, kes allub kohtuesimehele. Olen vestelnud Tartu Maakohtu registrite kohtunikuabidega ja seal ma selliseid hirme siiski ei tajunud. Mulle tundub, et isegi juhul kui justiitsministeerium on nendega suhelnud, on neil jätkuvalt hirmud. Seetõttu tuleb plaanid selgelt välja öelda.

Pevkur: Hirmud jäävad alati alles. Te teate kõik, millised olid hirmud kohtureformiga. Küsimus on selles, kas oleme valmis muudatusteks. Mina leian, et me oleme selleks valmis. Registrite praktika ja juhtimine võiks toimuda sarnaselt, kuna tegemist on ühe teenusega, mida Eesti riik pakub.

Särgava: Ma pean mõistlikuks, et registrite üldjuhtimine antakse ühe kohtu juurde ja ühele kohtudirektorile. Minu ettepanek on anda juhtimine Tartu Maakohtule.

Loide: Mul ei oleks Tartu Maakohtu esimehena selle vastu midagi, kui registritel saab olema iseseisev direktor just Tartu Maakohtus. Loomulikult peaks siis olema ka piisavalt ruumiressurssi, sest hetkel on Tartu maja väga kitsas.

Palmiste: Ka meil ei oleks selle vastu midagi, et registrite osakond Viru Maakohtusse tuleks. Meil on juba olemas ka vabad ruumid.

Kikerpill: Paljud esimehed on registrite sünni juures olnud. Saame hästi aru, et tänane olukord enam kaua kesta ei saa, sest näiteks kinnistusosakonnas on paljude ametnike töö skaneerimine. Kõik ootavad muutusi. Mina ja ka kohtunikuabid toetame reformi. Ülle Pulga kaitseks ütlen, et kõik tahavad olla kindlad, et nende töökohad säilivad. Lõplikku kindlust ei saa keegi neile anda, kuid nad tahavad olla kindlad, et homme ei kuulutaks keegi osakonna sulgemist s. Olen aru saanud, et seda plaani siiski ei ole.

Reinola: Olen ka varasemalt öelnud, et süsteem vajab muutmist, sest aeg on edasi läinud. Ühe kohtu juurde koondamine on hea mõte. Mõtlesin selle peale, kas tingimata on vaja luua uus direktori koht, aga saan aru, et praegune direktor tegeleb rohkem õigusemõistmise poolega ja seetõttu on ilmselt mõistlikum, kui on olemas üks kohtudirektor, kes toimetab ainult registritega.

Saar: Mul ei ole midagi teiste esimeeste sõnavõttudele lisada.

Vaks: Minu kolleegide sõnavõttudes on toimunud areng võrreldes kevadiste sõnavõttudega. Ma olen kogu aeg toetanud registrikeskuse loomist ühe maakohu juurde. Jään ka täna selle arvamuse juurde.

Paal: Mul on hea meel kuulda, et maakohute esimehed on alati registreid armastanud. Väike hirm tekib sellest, et kohtudirektor tegeleb ainult registritega, aga ta ei tea sisulisest registrite tööst midagi.

Aavik: Seadus ei saa olema selline, et osakonnajuhatajaid ei ole. Alguses nad kindlasti saavad olema. KHN otsustab, kuidas registrid edasi arenevad.

Paal: KHNi materjalidele oli lisatud lühike memo, kus oli iga maakohu registrite asukohana valimise poolt või vastu toodud üks või kaks põhjendust. Selle pinnalt soovitakse KHNi liikmete arvamust, millise maakohu juurde peaks registrid koondama. Mina oleksin otsuse tegemisel ettevaatlik. Nii napi info põhjal ei ole võimalik sellist otsust teha. Ministeerium võiks teha täiendava analüüsi ja pakkuda välja oma nägemuse.

Pevkur: Loomulikult peame arvestama ruumide olemasolu ja muu sellisega, kuid rõhutan, et täna soovime KHNi liikmetelt saada esialgset arvamust.

Paal: Minu ettepanek on teha registrite asukoha kohta eraldi analüüs. Registrite koondamist ühe maakohu juurde ma toetan.

Pappel: Mina toetan samuti registrite koondamist. Mis puudutab seda, millise maakohu juurde registrid koondada, siis kuna Tartu Maakohu esimees oleks sellega nõus, toetan tema ettepanekut. Ma ei välista samas alternatiivide täiendavat uurimist. Mulle tundub Tartu Maakohus neljast maakohust kõige mõistlikum, arvestades ka regionaalpoliitikat.

Kivi: Ma toetan registrite koondamist ühe maakohu juurde. Südamest ja hingest lootsin registrid Viru Maakohu juurde. Teine valik on Tartu Maakohus.

Saarmets: Toetan registrite koondamist ühe maakohu juurde. Millise maakohu juures registrid asuvad, ei ole minu arvates primaarne küsimus. Küsimus on pigem selle kohtu esimehega kokkuleppimises.

Eerik: Toetan registrite koondamist ühe maakohu juurde. Sain esimeeste seisukohtadest aru, et on olemas ka põhimõtteline konsensus Tartu Maakohusse koondamiseks.

Jaaksoo: Toetan koondamist. Pigem ootaks kohtu valiku osas arenguid ja analüüsi, kuid ei vaidle vastu, et registrid koondatakse Tartu Maakohu juurde.

Boroditš: Toetan registrite koondamist. Iga maakohus saaks selle haldamisega hakkama. Regionaalsest aspektist lähtudes võiks registrid koondada Viru Maakohu juurde.

Pomerants: Toetan ettepanekut. Kuna Viru Maakohu juures on ruumid ootel, siis toetan koondamist Virusse.

Laos: Registrite koondamises ühe maakohu juurde meil vastuväiteid ei ole. Mis puudutab asukohta, siis viitaksin diskussiooni algusele, kus oli juttu sellest, kuidas osakonna koondumine tulevikus toimuma hakkab. Kui otsus tuleb, et see jääb Tartusse, on selge, et sinna võib ühel hetkel ka personal koonduda. Kui valikutest rääkida, siis Tartu ja Viru Maakohud tundusid kõige mõistlikumad valikud. Lõplikku otsust on siiski raske teha.

Pikamäe: Eelnõu on teinud läbi suure arengu ja areng on olnud äärmiselt positiivne. Eelnõu muutus vahetult enne KHNi istungit. Eelnevas variandis tekitas kahtlusi registrikeskus kui iseseisev kohtuasutus, mida ma ei oleks ette kujutanud ja mille loomisega võiks kaasneda teatud probleemid. Konsolideeritav registrikeskus luuakse nüüd ühe maakohu osakonnaks. Toetan seda varianti. Olen nõus, et see, millise maakohu juurde koondada, eeldab teatavat põhjalikumalt analüüsi ning esialgu ma mingit arvamust selles osas ei avalda.

Viiakse läbi hääletus kohtulike registrite halduskorralduse muutmise toetamiseks sellisel, et kohtulikud registrid koondatakse ühe maakohu struktuuriosakonnaks.

Poolt: 9

Vastu: 0

Erapooletud: 0

KHNi liikmetest 6 peab esialgse hinnangu põhjal mõistlikuks kohtulike registrite koondamist kas Tartu Maakohusse või Viru Maakohusse. KHNi liikmetest 3 leiavad, et küsimus vajab täiendavat analüüsi.

Aavik: Räägin teisena kohtuniku ja kohtunikuabi ettevalmistusest.

Vahepeal on toimunud viimase hetke arenguid. Tulenevalt Riigikohtu ettepanekust on meil lauale panna kompromissettepanek eraldada käesolevast kohtute seaduse eelnõust kohtuniku ettevalmistust puudutav osa ja töötada teema läbi sellises ajakavas, et järgmiseks kevadeks on olemas Riigikohtu analüüs. Samas soovime eelnõuga anda kohtujuristidele ja Riigikohtu nõunikele sellise signaali, et kui nad on olnud teatud aja ametis, saavad nad taotleda kohtuniku ettevalmistusest vabastamist ehk soovime seadusesse lisada vastava ettevalmistusest vabastamise aluse.

Pikamäe: Olles käigupealt eelnõu menetlemise protsessi lülitunud, arvan, et kohtunikuks saamise protsess tervikuna vajaks põhjalikku läbitöötamist. Ma ei poolda KS muutmist üksikjuhtumite pinnalt. Kohtunikuks saamise protsessi osas oleks vaja põhjalikku analüüsi ning Riigikohus võiks siin palju kaasa aidata. Ka riigikohtunik Peeter Jerofejev leiab, et eelnõuga kavandatu on poolik lahendus, mis vajab täiendavat analüüsi. Ma leian, et kohtujuristid on võrdsustatavad Riigikohtu nõunikuga. Täna praktika põhjal vabastatakse Riigikohtu nõunikud kohtuniku ettevalmistusteenistusest. Ma ei näe, miks selline praktika ei võiks tekkida ka kohtujuristide osas. Seega jääb ettevalmistuskava sisuliselt kandetühjaks muudatuseks. Ma olen seda meelt, et kui probleem on kohtujuristides, võiks ettevalmistusteenistusest vabastamise või teenistuse lühendamise regulatsiooni täiendada, võttes arvesse ka Riigikohtu nõunike osas loodud praktikat.

Vaks: Ma ei tahaks vastu vaielda, aga tahan probleemi käsitleda teise nurga alt. Nimelt, kui me vabastame isikud ettevalmistusteenistusest, peab eksamikomisjonil olema lisaks veendumusele, et vabastatud isik tunneb hästi materiaaldigust, olema veendumus, et isik oskab suulisel istungil ka menetlust juhtida ning on teadlik kohtunikeetika põhimõtetest. Kui vabastame isiku täielikult ettevalmistusteenistusest, tekib küsimus, kus omandab ta teadmised, mida ta ei omanda Riigikohtu nõunikuna ega kohtujuristina töötades. Oleme kaks korda Kai Härmandiga teinud kahepäevaseid menetlusoskuste koolitusi - ühe korra kandidaatidele ja teise korra noorkohtunikele. Oleme intensiivselt nende inimestega suhelnud ja uurinud ka nende juhendajate tööstiili. Olen jõudnud järeldusele, et ettevalmistusteenistusest vabastatav isik peaks igal juhul läbima spetsiaalse programmi, mis aitaks tal juba enne kohtunikuks saamist omandada vajalikud oskused, näiteks menetluse juhtimine. Isik ei pea õppima menetlust juhtima alles kohtunikuks saades. Näiteks Taanis õpetatakse noorkohtunikke ka realselt istungit juhtima. Leian, et Eestis täna toimunu ei ole piisav.

Pevkur: KEK võiks personaalselt igale isikule läheneda ning öelda, et kuigi isik ei vaja täit ettevalmistust, vajab ta näiteks kirjaliku väljendamise oskuse, suulise väljendamise oskuse vms arendamist. KEKile võiks anda paindliku pädevuse.

Vaks: Minu arvates peaks olema mingisugune kohustuslik programm, mida kõik kohtunikuks saada soovijad peavad läbima. See ei pea olema seadusesse kirjutatud, aga peaks olema kohustuslik.

Pikamäe: Tegemist ei ole seaduse tasandil reguleerimist vajava küsimusega, vaid töökorraldusliku küsimusega.

Paal: Olen nõus, et eelnõust tuleks kohtuniku ettevalmistust reguleeriv osa eraldada ja teemaga edasi tegeleda. Lugesin eelnõu ja sain esialgu aru, et tuleks eristada neid kohtujuriste, kes soovivad kohtunikuks saada ja kellel on ettevalmistuskava nendest kohtujuristidest, kes ei soovi kohtunikuks saada. Nüüd saan aru, et mingit ettevalmistuskava kohtujuristidele üldse vaja ei ole ja KEK-il võiks olla pädevus öelda, kas isiku töökogemus on piisav või mitte. Kui tegemist on igakordse otsusega, siis leian, et võib toetada ettepanekut seaduse täiendamiseks sellisel, et kohtujuristidel oleks võimalik saada ilma ettevalmistust läbimata kohtunikuks.

Pappel: Mina toetan ettepanekut seaduse täiendamiseks ja leian, et see on oluline leidmaks tööle häid kohtujuriste. Kohtunikuks saamine on eeldus, et kohtujuristid üldse ametisse kandideerivad. Toetan ka eelnõu eraldamise ettepanekut.

Kivi: Toetan Riigikohtu nõunike ja kohtujuristide kohtuniku ettevalmistusteenistusest vabastamise aluse seadusesse lisamist.

Saarmets: Toetan ideed, et kohtujuristide ja Riigikohtu nõunike osas oleks ettevalmistusteenistusest vabastamise võimalus. Samas leian, et ettevalmistusteenistusest vabastamine ei saa olla automaatne, vaid see peaks olema isikupõhine.

Eerik: Põhimõtteliselt mulle Riigikohtu ettepanek meeldib. Meil on lähiaastatel vaja palju uusi kohtunikke ja me tunnetame, et praegune ettevalmistusteenistuse süsteem vajab parandamist. Eelnõuga ongi seda püütud parandada. See on ka kohtusüsteemile parim viis saada uusi kohtunikke juurde. Olen nõus mõttega, et kohtunikuks saab õppida ainult kohtus töötades. Samal ajal olen nõus Kersti Kerstna-Vaksaga, et koolitusel saab istungi juhtimist ainult õppida, aga mitte praktiseerida. Probleem on selles, et ettevalmistusteenistuse läbimiseks tuleb töölt ära tulla, aga selle läbides ei ole

garantiid kohtunikuks saada. Seda riski sageli ei võeta. Ettevalmistuskava oleksid isikud samas valmis läbima töö kõrvalt. Põhimõtteliselt on seega eelnõu ideed õiged. Leian, et küsimusega tuleb tõsiselt edasi tegeleda ja leida tänasele süsteemile kohane lahendus.

Jaaksoo: Toetan eelnõu eraldamise ja kohtuniku ettevalmistusteenistuse põhimõtete täiendavalt läbitöötamise ettepanekuid. Toetan, et kohtujuristid saaksid areneda ja et uued kohtunikud areneks välja kohtusüsteemist.

Boroditš: Toetan Riigikohtu ettepanekut.

Aas: Toetan eelnõust kohtuniku ettevalmistusteenistuse teema eraldamist.

Pomerants: Leian, et ettevalmistusteenistuse osas peaks isikutele lähenema individuaalselt.

Laos: Eelnõu suund on iseenesest õige, aga üks küsimus, mis ei ole veel läbi käinud, on küsimus ettevalmistusteenistuse ja eksami eraldamisest, sest alati ei pea need koos käima. Ettevalmistusteenistust võiks olla võimalik läbida ka enne eksamit. Olen nõus Riigikohtu memos toodud konkursi ja eksami eraldamisega.

Kokkuvõtteks toetavad KHNi liikmed lähenemist eraldada kohtuniku ettevalmistuse osa ülejäänud kohtute seaduse muutmise eelnõust ja jätkata selle menetlust eraldi eelnõuna pärast seda, kui kohtunikuks saamise korraldus on koostöös Riigikohtuga põhjalikult läbi töötatud.

KHNi liikmed leiavad, et koheselt tuleb kohtute seadusesse lisada võimalus kohtujuristide ja Riigikohtu nõunike kohtuniku ettevalmistusteenistusest vabastamiseks.

Pärast nõukoja liikmete arvamuste avaldamise ringi kujundati nõukoja seisukoht.

Otsus:

3.1. KHNi liikmed leiavad, et kohtulike registrite koondamine kohtusüsteemi siseselt on mõistlik ühe maakohtu struktuuris, säilitades piirkondlikud registralitused ka teiste maakohtute tööpiirkondades.

3.2. KHNi liikmetest 6 peab esialgse hinnangu põhjal mõistlikuks kohtulike registrite koondamist kas Tartu Maakohtusse või Viru Maakohtusse. KHNi liikmetest 3 leiab, et küsimus vajab täiendavat analüüsi.

3.3. KHN teeb justiitsministeeriumile ettepaneku lahutada kohtute seaduse eelnõu kohtuniku ettevalmistuse osa ülejäänud kohtute seaduse muutmise eelnõust ja jätkata selle menetlust eraldi eelnõuna pärast seda, kui kohtunikuks saamise korraldus on koostöös Riigikohtuga põhjalikult läbi töötatud.

3.4. KHNi liikmed leiavad, et koheselt tuleb kohtute seadusesse lisada võimalus kohtujuristide ja Riigikohtu nõunike kohtuniku ettevalmistusteenistusest vabastamiseks.

Lõuna 13.00-13.30.

Urmas Reinola lahkub.

4. 2014. aasta kohtute eelarve kujundamise põhimõtete tutvustamine – KS § 41 lg 2 alusel – Justiitsministeerium, Hanno Pekvur, Marko Aavik

Pekvur: Ettekanne.

Kui vaadata viimase kolme aasta eelarvenumbreid, on näha, et kasv on olnud märkimisväärne. 2011-2012 oli kasv 6 mln, 2012-2013 3 mln, 2013-2014 kasv on aga 9 mln. Kokkulepetes Justiitsministeeriumi ja Rahandusministeeriumi vahel võivad veel tulla mõned täpsustused, kuid üldiselt on kokkulepped saavutatud. Justiitsministeeriumi taotlusest jäi rahuldamata kohtureformi lisaraha taotlus. Üldine palgafondi kasv on 5,4%. Minu otsusel võtsime kõigi valitsemisala asutuste palgafondist ära 1%, et tagada kohtusüsteemi 1,1 mln suurune summa kohtureformiga jätkamiseks.

Seega võtsime raha valitsemisalast juurde selleks, et kohtureformiga jätkata ning loodame, et see annab meile võimaluse 2015. aastal reformi kolmanda etapiga edasi liikuda. Loodetavasti KHN mõistab, et tegime endast kõik võimaliku, et saavutada kohtusüsteemi eelarve kasv. Lisaks on olemas põhimõtteline Valitsuse otsus alustada Tallinna kohtumaja konkursiga, et maja Eesti Vabariigi 100. sünnipäevaks valmis saada.

Aavik: Oleme sel aastal püüdnud kohtutevahelist eelarvejaotuse protsessi läbi viia teistmoodi kui varasemalt. Hakkasime juba varakult koos esimeestega eelarvejaotust arutama. Esimene kohtumine toimus 25.04.2013. Sel ajal me veel ei teadnud, milliseks eelarve reaalselt kujuneb, vaid teadsime üksnes oma taotlusi. Seetõttu arutasime põhimõttelisel tasandil, kuidas jätkame, kui saame lisaraha – kas jätkame kohtureformiga etapiviisiliselt ja kui jah, siis millised võiksid olla järgmise etapiga kaasatud kohtud. 25.04.2013 arutelu tulemusena leidsid kohtuesimehed konsensuslikult, et edasi tuleks minna etapiviisiliselt ja mitte suunda muuta. Leiti, et järgmises etapis võiksid fookuses olla Tartu piirkonna kohtud, st Tartu Ringkonnakohtus, Tartu Maakohus ja Tartu Halduskohus. Kokkulepet ei ole ümber vaadatud ja sellest lähtudes hakkasime ka eelarvet jaotama. Arutelu aluseks oli tabel, kust on näha reformi II etapi summad ning reformiga mitteliituvate kohtute eelarved. Personaliraha rohkem jaotada ei ole, olemas küll arvestuslikus miinuses, kuidas tuleme sellega toime. Kohtuesimeestega tabelit arutades leiti, et see vastab kokkuleppele, mida saavutada soovime ja et nende numbritega võiks edasi minna eelarveläbirääkimistel, mida praeguseks veel toimunud ei ole. Läbirääkimistel keskendume põhiliselt majanduskulude jaotusele ja Tartu piirkonna kohtute puhul eesmärgipüstitustele.

Kikerpill: Arvan, et eelarveläbirääkimistel personalikuludel enam peatuma ei peaks, sest see vastab meie kokkulepetele.

Saar: Esimehed on mitmeid kordi kokku saanud ja eilsel nõupidamisel väljendasid esimehed nõusolekut.

Paal: Oleks hea saada kirjalik materjal. Saan aru, et kohtuesimehed leppisid kokku, et järgmisena suunatakse raha kohtujuristide värbamiseks Tartu piirkonna kohtutele. Olukord on minu hinnangul hüllem hoopis Viru Maakohtu tööpiirkonnas ning seal oleks võinud alustada probleemi likvideerimist ehk jätkata reformiga seal, kus olukord on hull – Viru Maakohtus. Samas ei ole mul midagi selle vastu, et Tartu Maakohtus projektiga tegeletakse.

Palmiste: Viru Maakohtus muutub olukord hüllemaks siis, kui Tartu Halduskohus kuulutab konkursi Jõhvi kohtumaja, sest Viru Maakohtu töötajad soovivad seal kandideerida ning suure tõenäosusega ka saavad sinna tööle. Ma mõõnan, et ei ole võimalik vastu vaielda nendele argumentidele, mille alusel Tartu piirkonna kohtud seekord raha saavad.

Aavik: Valikul olid selged kaalutlused ning üks aspekt oli muu seas see, et Viru Maakohtu probleemid on fundamentaalsed ja seal ei ole võimalik kahe aastaga piisavalt tulemusi ette näidata.

Palmiste: Ma mõõnan, et kohtujuristid aitaksid palju, aga neid peaks Viru Maakohtus olema väga palju selleks, et täita ära 5 täitmata kohtuniku ametikohad. Esmalt on Viru Maakohtus vaja just kohtuniku ametikohad täita.

Saarmets: Viidati, et reformi 2014. a etapp on sarnane Harju Maakohtu reformi 2013. a etapiga. Mida tähendab see kohtunike-kohtujuristide suhtarvule?

Aavik: Meil ei ole Tartu Maakohtule ettekirjutusi selles osas, milline peab olema kohtunike-kohtujuristide suhtarv. Loomulikult peatume sel teemal läbirääkimistel. On võimalik, et Tartu Maakohtusse jäävad kohtujuristide kõrvale ka konsultandid, kuna me ei saanud nii palju lisaraha kui taotlesime.

Vaks: Tartu Ringkonnakohtus võiks esialgsete arvestuste alusel olla maksimaalselt 9 kohtujuristi.

Lapimaa: Mulle teeb mõnevõrra muret kohtureformi III etapp. Me ei tahaks lasta tekkida olukorral, kus Eestis on korda tehtud Harju Maakohus ja Tartu piirkonna kohtud, kuid III etapis ilmneb, et täiendavat raha ei eraldata. Meie ametnikud tahaksid III etapi suhtes rohkem kindlust.

Pevkur: 2015. a eelarve tegemine on nelja-aastast perspektiivi vaadates Rahandusministeeriumi prognoosi alusel kõige raskem. Et olukord 2014. a augustikuuks roosilisem oleks kui täna, peaks majandus paremini kasvama hakkama, kui viimased pool aastat on kasvanud. Kindlasti annan ma endast maksimaalse, et ka reformi III etapp õnnestuks. Pigem on tunnetus, et palgatõus tuleb ka järgmisel aastal. Seega viime reformi lõpuni kas või selle hinnaga, et teised valitsusasutused ei saa palgakasvuks 4%, vaid saavad 1% või üldse mitte midagi. Me ei jäta reformi pooleli, sest see poleks aus. Täna ei oska me lihtsalt öelda, milliste konkreetsete vahendite kaudu me eesmärgini jõuame.

Loide: Kindlasti ei jätku rahast igale kohtunikule kohtujuristi palkamiseks. Meie plaan on, et iga kohtuniku kohta oleks olemas üks kvalifitseeritud ametnik.

Eerik: Tahaksin kiita kohtuesimehi. Kuulsime täna, et esimehed on jõudnud raha jagamises kokkuleppele. Seega on kõik esimehed mõelnud süsteemselt ja KHNi poolt vaadates on see väga positiivne.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

5. Vanade kohtuasjade aruandluskorraldus. Justiitsministri käskkirja projektile nõusoleku andmine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Külli Luha

Luha: Aruandluskorralduse süsteemi edasi arendades oleme välja töötanud detailsema analüüsi vanade kohtuasjade väljaselgitamiseks. Ennekõike rakendub süsteem I astme kohtutes, kus seisab põhimass vähemalt kolm aastat menetluses olnud kohtuasjadest. II astme kohtuteks rakendub süsteem nende asjade osas, mis on peatatud või mille tõttu on peatatud I astme kohtumenetlus. Uus aruandlus hakkaks puudutama ca 200 asja, mille põhimassi moodustavad tsiviilasjad.

Oleme uut aruandluskorda kohtute esimeestega arutanud kohtujuhtide nõupäeval. Keegi ei ole öelnud, et sellist abimeest ei oleks vaja või et see süsteem oleks liigselt koormav. Leiame, et sellist korraldust tuleks rakendada alates 01.01.2014. Võrreldes praegusega muutub see, et kui praegu peab esimees kaks korda aastas välja tooma need kohtuasjad, mis on vähemalt 2 aastat ilma lahendita menetluses olnud, siis nüüd hakkame vähemalt kolm aastat menetluses olnud kohtuasju jälgima kolm korda: 1) fikseerime asjad; 2) esimehed teevad ettepanekuid probleemi lahendamiseks; 3) kontrollime ettepanekute rakendamist. Senine vanade asjade aruandlus ei ole enam piisavalt tõhus ning probleemsed asjad vajaksid tõhusamat jälgimist.

Saarmets: Minu meelest on memos ja korras vastuolu. Räägitakse sellest, et II astme esimees peab teatud juhtudel aruannet esitama, aga regulatsioonist ei tule see välja. Seega tuleks eelnou tekst üle vaadata.

Luha: Vaatame teksti üle.

Paal: Loodan, et minister ei hakka käskkirja projekti perfektsemaks tegema. Kohtuesimeestel on kindlasti vaja informatsiooni, millised on kaua menetluses olnud kohtuasjad. Probleem on selles, mida esimees selle infoga edasi teeb. Justiitsministeerium ei saa mõjutada kohtunike tegevust, ministril puudub distsiplinaarvõim kohtunike üle, et hinnata, kas kohtunike tegevus on adekvaatne või kuritarvitus. Justiitsministeerium ei saa kohtunike tegevust mõjutada ka läbi kohtuesimehe, kuna sellel võib olla otsene mõju õigusemõistmisele. Asekantsler ei saa öelda, et peate tegema nii või naa. Probleem on ka selles, et Justiitsministeerium pühendab tähelepanu ainult kiirele lahendile ja kvantiteedile ning selline jõupingutus võib omada olulist mõju asja sisulisele lahendamisele olukorras, kus lahendi kiirus on ainuke, mille poole püüeldakse. Nendel põhjustel soovitatakse mitte antud käskkirja anda.

Pevkur: Vaidluskohd on selles, mida tähendab statistiline aruandlus KS mõttes, mida kohtud esitavad. On selge, et kui seda esitatakse, saadakse ka tagasisidet. Seega peaks tegemist olema n-ö partnerlussuhtega, mille käigus vaadatakse, kus on kitsaskohad ja kas on midagi parandada. Praegu on ettepanek laual ning leian, et käskkirja on kohtutele abimeheks.

Aavik: Eesmärk on ka selles, et saada EIKi jaoks teada, milliseid meetmeid on kohtutes rakendatud, et ülemäärast pikki menetlusi tulevikus ära hoida.

Pevkur: Me peame EIKile andma argumente, miks kohtumenetlused venivad. Käskkirja alusel kehtestatud kord on seega justkui abiinstrument.

Paal: Olen nõus, et tegemist on kohtuesimehe abiinstrumendiga. Küsimus on tagasisides.

Eerik: Minu küsimus seondub Virgo Saarmetsa küsimusega. Osad vanad asjad on sellised, mis on alles tulnud maakohtusse tagasi ning nende kohta justkui tuleks aru anda. Kohtunikes tekitab see aga küsimusi, kuna nemad said kohtuasja alles enda kätte tagasi.

Luha: Sellised asjad loetakse uuesti algavateks. Vanu kohtuasju oli aastal 2007 üle 2000, praeguseks on neid veidi üle 500. Tegemist on süsteemiga, kus tuletame esimehele ja kohtunikule meelde, et teatud juhtudel on vaja kohtunikult küsimusi küsida.

Vaks: Eelkõige on tegemist esimehe üle järelevalve teostamisega. Mina vaataksin KS §-i 45, mille lõige 1 sätestab õigusemõistmise korrakohase toimimise eest vastutamise põhimõtte. Leian, et hetkel ei ole põhjust käskkirjale vastu olla. Esimees peab järelevalvet tegema sõltumata sellest, kas minister on kehtestanud käskkirja või mitte. Kas neid asju peab asekantsleriga arutama, on eraldi mõttekoht. Vanad kohtuasjad on probleem ja mina pühendaks energia pigem vanade kohtuasjade lahendamisele kui muude tähtaegade saavutamisele.

Eerik: Vanade kohtuasjadega tuleb tegeleda. Asjal on kaks elementi: 1) hoiame kohtuasjadel silma peal; 2) tuvastame, mis saab edasi. Uue põhimõttena on lisandunud analüüs, mille põhjal öeldakse, kus on kohtuasja lahendamise probleem. Sellega võiks ka piirduda. Lõppkokkuvõttes on aruandlusvorm KHNi jaoks.

Kivi: Küsimus on kahes aspektis – menetlusaeg menetlusosalise jaoks ja menetlusaeg kohtuniku jaoks. Kohtud töötavad menetlusosalise jaoks ja minu arvates on üle kolme aasta menetluses olnud asi menetlusosalise jaoks vana asi. Aruandluse eesmärk ei peaks minu hinnangul mitte olema see, kas kohtuniku jaoks on tegemist n-õ vana asja või uue asjaga, vaid see, et vanade asjakohtuasjade lahendamine oleks reaalselt tähelepanu all. Küsimus on selles, kuivõrd hakkab aruandlus tegelikkust peegeldama, sest Riigikohtust ei tule asi tagasi enne kolme aasta täitumist. Eesmärk võiks olla saada selline aruandlus, millest Advokatuur ja Õiguskantsler on korduvalt rääkinud ja mis peegeldaksid tegelikkust ehk menetluse kogupikkust.

Luha: Tõenäoliselt arutame KHNis peatselt ka uut statistikametoodikat, mis võimaldab menetluse kohta oluliselt rohkem andmeid saada ja mis arvutab ka kogu menetlusaega.

Aavik: Sooviksime kõnesoleva aruandlusega alustada just tehniliste piirangute tõttu ja seejärel liikuda vajalikus suunas edasi.

Saarmets: Kas seoses sellega, et aruande kohaselt on kolm aastat menetluses olnud asi vana asi, muutub ka senine vanade asjade definitsioon?

Luha: Anname siiski ka edaspidi ülevaadet kaks aastat menetluses olnud asjadest, nende puhul on tegemist tavapärase ülevaatega. Kolm aastat menetluses olnud asjad on siiski kriitilised ja potentsiaalsed EIK asjad. Praegune vanade asjade definitsioon jääb endiselt kehtima.

Pappel: Ma ei näe aruandluses ohtu kohtunike sõltumatusele. Kohtuesimehed on ka praeguseni kohtunikelt küsinud, mida on vanade kohtuasjade lahendamiseks tehtud. Nüüd on selleks ette nähtud konkreetne aruande vorm ja minu hinnangul ei muuda see sisuliselt väga palju midagi. Võib-olla aitab aruanne esimehi põhjendada, miks ta kohtunikelt andmeid küsib ja samas aitab kohtunikele meelde tuletada, millised on tema vanad asjad ja mis seis nendega on.

Lapimaa: Olen nõus, et vanade kohtuasjadega peab tegelema, aga Kaupo Paali tõstatatud probleem sõltumatusest on ka minu hinnangult tegelikult olemas. Kuigi dokumendi projekt võib tunduda süütu käskkirjana, peaks tähelepanu pöörama ka selle riigiõiguslikule sisule. Aruandlus ei tohi mitte ühelgi juhul tuua kaasa seda, et esimees või kohtunik hakkab ministeeriumi, ministri või asekantsleriga vaidlema, kuidas konkreetset kohtuasja lahendada. Sekkumine menetlusse ja konkreetsete meetmete võtmine ei tohi saada vaidluskohaks. Küsitavusi ja kõhklusid võiks maha võtta see, kui lisada käskkirja lause, et aruandlus ei tohi kaasa tuua sekkumist õigusemõistmisesse ja kui kohtuesimees ei pea

vajalikuks konkreetse asja menetluslikke küsimusi Justiitsministeeriumiga arutada, võetakse küsimus päevakorrast maha. Aruandlus peab tagama õigusemõistmise sõltumatuse ja ka selle näivuse. Käskkirjas võiks kirjas olla, et arutatakse üldiseid küsimusi ja töökorralduslikke võtteid, mitte konkreetseid menetlustoiminguid konkreetsetes asjas.

Pevkur: Tahaksin viidata KS § 2 lõikele 2, mis sätestab kohtute sõltumatuse, ja § 45 lg 2 teisele lausele, mis sätestab justiitsministri õiguse saada infot, mitte õiguse anda juhiseid. Minister võib küsida informatsiooni, aga seadus ei anna volitust saadud informatsioonile midagi vastu öelda.

Särgava: Kõneleme sellest, et hullupööra sekkutakse õigusemõistmisse. Me näeme tohutult palju hirme ette, aga esimehena oleme siiski vastutavad õigusemõistmise korra kohase toimimise eest ehk vastutame kohtusse pöördujate õiguste kaitsmise eest. Kus on siin sõltumatusse sekkumine, kui kohtunikul on seitse kuud toimik kapis olnud ja esimees küsib, mida see toimik kapis teeb ning täidab selle kohta aruande? Kui kellelgi on konkreetseid fakte, tasuks need välja öelda.

Aas: Ma jätkan mõtet uue nüansiga. Mulle meeldib, kui aruandlus toimuks KHNi egiidi või järelevalve all, kus neid küsimusi ka tegelikult arutatakse, aga see on juba seaduses sätestatud. Toetan siiski vanade asjade järelevalvet.

Pikamäe: Ma ei ole seda meelt, et järelevalvet kohtute ja kohtute tegevuse üle ei ole vaja. Parafraaseerides Villem Lapimaad on riigiõiguslik aspekt käskkirja puhul ka selles, et säiliks järelevalve kohtute tegevuse üle. On olemas teatavad tunnetuslikud piirid, mida ei tohiks ületada. Mõistagi ei saa anda ministeerium kohtule korraldusi, millisel viisil jõuda lahendini konkreetsetes kohtuasjas. Teistpidi võib aruandluse käigus esile tulla ka muid järeldusi vanade asjade aruandlusest. Kuskil peavad hakkama jooksma otsad, mis võimaldavad välja selgitada konkreetse kohtuasja menetluse venimise probleeme. Leian, et tegemist on pigem õigusemõistmist toetava funktsiooniga ning ei saa öelda, et aruandluskorraldust pole vaja.

Viiakse läbi hääletus käskkirja „Vanade lahendamata kohtuasjade aruandluskorra kinnitamine“ kehtestamiseks nõusoleku andmiseks.

Poolt: 9

Vastu: 1

Erapooleteid: 0

Otsus: KHN annab nõusoleku justiitsministri käskkirja „Vanade lahendamata kohtuasjade aruandluskorra kinnitamine“ kehtestamiseks.

6. Nõusoleku andmine justiitsministri määruse „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmiseks eesmärgiga viia Tartu Maakohtu Valga kohtumaja vaba kohtuniku ametikoht üle Tartu Maakohtu Tartu kohtumajja – KS § 41 lg 1 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus

Deniss Boroditš lahkub.

Lippus: Tartu Maakohtu Valga kohtumajas on täitmata kohtuniku ametikoht. Valga kohtumaja töökoormus aga on allapoole maakohtu keskmist. Kui ka arvestada, et kõik kohtunikukohad oleksid Tartu kohtumajas täidetud ning Tartu kohtumajas töötaks üks kohtunik rohkem ja Valga kohtumajas üks kohtunik vähem, oleks endiselt Valga kohtumaja koormus Tartu kohtumaja töökoormusest väiksem. Sooviga töökoormust ühtlustada ja mitte tahtes seda teha viisil, et Tartu kohtumaja kohtuasju jagatakse Valgale lahendamiseks, tegi Tartu Maakohtu esimees ettepaneku muuta justiitsministri määrust selliselt, et Valga kohtumaja kohtunike arvu vähendatakse ja Tartu kohtumaja kohtunike arvu suurendatakse ühe võrra. Muudatusega ei kaasne vajadust kohtuniku töökoha muutmiseks. Kui määruse muudatus jõustub, kuulutatakse välja konkurss Tartu kohtumajja kohtuniku leidmiseks.

Loide: Tendents on juba olnud aastaid selline, et Valga kohtumajas ei ole nii palju tööd kui Tartu kohtumajas.

Vaks: Toetan ettepanekut.

Aavik: Kas Tartu Ringkonnakohtu esimehe hinnangul tuleks Tartu kohtumaja koht täita konkursi teel või viia mõni noorkohtunik Tartu kohtumajja üle?

Vaks: Toetan konkursi läbiviimist. Nii kohtu kui kohtusüsteemi huvides on parem Tartu kohtumajja kohtuniku leidmiseks läbi viia konkurss.

Kivi: Kui konkurss välja kuulutatakse ja on teada, et koht täidetakse Tartus, ei ole välistatud, et kohtunikud, kes töötavad Valgas, Võrus või Viljandis, liiguvad konkursiväliselt Tartu kohtumajja, mille tulemusel oleme jälle probleemi ees, et Valka, Võrru või Viljandisse ei ole võimalik leida uut kohtunikku.

Loide: Kui on konkurss välja kuulutatud, ei saa üldkogu enam otsustada, et koht täidetakse üleviimise teel.

Pevkur: Eesti on väike ja kui on kohtumajas vaba ametikoht, millele kuulutatakse konkurss, siis inimene teab, kuhu piirkonda ta kandideerib.

Vaks: Mulle on korduvalt öeldud, et konkursikuulutused on väheinformatiivsed. Tahetakse rohkem infot ka selle kohta, kuhu konkreetne ametikoht on planeeritud. Mulle tundub, et kui neid soove ei arvestata, on konkursil vähem kandidaate võrreldes sellega, kui anda täiendavat infot. Ma aktsepteerin üldkogu õigusi, kuid sellised küsimused tuleks enne konkursi väljakuulutamist ära otsustada.

Loide: Tuletan meelde, et arutame täna ainult Valga kohtumajast kohtuniku ametikohta üleviimist Tartu kohtumajja.

Pikamäe: Kui seis on selline, et ühes kohas on koormus väiksem ja teises suurem, tuleb kohta liigutada.

Viakse läbi hääletus justiitsministri määruse „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmiseks nõusoleku andmiseks eesmärgiga viia Tartu Maakohtu Valga kohtumaja vaba kohtuniku ametikoht üle Tartu Maakohtu Tartu kohtumajja.

Poolt: 9

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Utsus: KHN annab nõusoleku justiitsministri määruse „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmiseks.

Paus kell 14.55-15.10.

7. Ülevaade menetlusosaliste rahulolu uuringust – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Turu-Uuringute AS, Karin Reivart

Reivart: Ettekanne.

Uuringu eesmärgid olid välja selgitada info kättesaadavus, rahulolu info kättesaadavusega, rahulolu kohtutööle ja ettepanekud töö paremaks korralduseks. Valim oli 630 vastajat. Kohtusse pöördujaid oli nendest 150, istungil käinud isikuid 100, otsuse saanud isikuid 150, prokuröre 47 ja advokaate 183.

Kohtu poole pöördujate tulemused: Kõige rohkem oli Harju Maakohtuga kokkupuutujaid (41%), vaidluse liigi osas puutus 77% kokku tsiviilkohtumenetlusega. Uurisime rahulolu ka erinevate teguritega (sh ametnike viisakus, info kättesaadavus, usaldusväärsus jm). Kõige rohkem negatiivseid hinnanguid on menetluse kallidusega, üle 50% inimestest leiavad, et kohtumenetlus on kallis. 20% vastanutest olid rahulolematud info kättesaadavusega kohtusse pöördumiseks, rahulolematud oldi ka e-toimiku infosüsteemiga ning kohtuasjade ajamine on inimestele sageli keerukas. Kõige olulisem oli kohtusse pöörduja jaoks info kättesaadavus ja arusaadavus, samuti menetluse kiirus. Toodi välja, et kohtuametnikud võiksid paremini osata vene keelt või et oleks võimalik saada venekeelset tõlget.

Kohtuistungil osalenud isikute tulemused: Ka siin on kõige enam kokku puutunud Harju Maakohtuga. Kõrgelt on hinnatud kohtuniku korralduste selgust ja kohtuametnike viisakust. Negatiivseid hinnanguid esitati kohtuniku ettevalmistuse osas ja ootetingimuste osas. Info kättesaadavuse osas on rahulolematuid üle 20%. Negatiivseid vastuseid on ka menetluse kiiruse osas. Hinnatavaid tegureid on kõiki nimetatud väga oluliseks, kõige olulisem on kohtuniku ettevalmistus ja kursisolek varasema menetlusega, aga ka kohtusüsteemi usaldus ja kohtuniku korralduste selgus. Oluliseks ei peeta kohtukordniku tegevust. Menetluste kiirus ja otsuste lahtiseletatus võiksid olla paremad.

Kohtuotsuse saanud isikud: Kõrgemini on hinnatud aega, mis kulus viimasest otsusest lahendini, seda on peetud mõistlikuks. Kõige rohkem rahulolematust on näha kohtumenetluses osalemise kallidusega. Väga kõrge ei ole rahulolu kohtu tööga ega kohtusüsteemi usaldusega. Otsused on olnud selged kriminaalmenetluses ja halduskohtumenetluses. Kohtuotsus tundus õiglane sagedamini hagejatele ja avaldajatele. Kohtusüsteemi usaldavad enim Harju Maakohtu kriminaalmenetluses otsuse saanud isikud. Kõige olulisem on kohtuotsuse õiglus, kohtusüsteemi usaldus ja kohtumenetluse maksumus.

Professionaalsetest esindajatest on enamik kokku puutunud Harju piirkonna kohtutega. Kõige kõrgemalt hinnati kohtuametnike viisakust, kohtuistungi algamist õigel ajal ja istungiaegade kokkuleppimise protsessi. Pooled vastanutest on kohtu tööga rahul. Väga palju tehti ettepanekuid kohtute töö osas, näiteks esitati ettepanekud muuta ära menetluse katkematus printsiip, tõsta kohtunike palku ja vähendada kohtunike töökoormust.

Vaks: Kui representatiivseks vastanute seltskonda peetakse?

Reivart: Mul puuduvad algandmed kohtute lõikes. Meile esitatud andmeid peaks sellisel juhul võrdlema tegelike proportsioonidega. Väiksemate kohtute tulemusi kindlasti ei saa laiendada ja üldistada.

Kikerpill: Millist järeltõlgendust võiks uuringu pinnalt teha õigusemõistmisega rahulolu osas?

Pikamäe: Rahulolu protsent on minu hinnangul kõrge.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

8. Ülevaade Harju Maakohtu tõhusa õigusemõistmise pilootprojektist – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Helve Särgava

Särgava: Meie eesmärk oli lahendada kohtuasjad õigesti ja õiglaselt juba esimeses kohtuastmes. Nii kvaliteedile kui ka kvantiteedile annab seega kohtujuristide ametissevõtmine palju juurde ning seda juba põhjusel, et paljud juristidest, kes on katseaaja läbinud, näevad ennast tulevikus kohtunikena. Lähimatel aastatel on vaja täita palju kohtunike ametikohti, mistõttu on hea, kui meil on juristide näol kvaliteetne kohtunike juurdekasv. Pean ütleva, et esimesest konkursist kolm kohtujuristi on osutunud mitesobivaks ega läbinud katseaega. Oleme selles suhtes väga resoluutsed ja kuna valikut on, tuleb kohtujuristideks valida üksnes parimatest parimad. Üldiste ümberkorralduste baasil oli oluline tulemuste paranemine ka käskjalgade kaudu dokumentide kättetoimetamine.

Pappel: Mäletan, et aasta tagasi oli juttu sellest, et kui Harju Maakohus saab endale olulisel määral kohtujuriste, aga ringkonnakohtusse neid ei anta, kujuneb välja probleem, et ringkonnakohtus ei jõua lahendeid piisavalt kiirelt teha. Kas see probleem on osutunud tõseks?

Särgava: Ringkonnakohtu menetlusaeg ei ole praegu probleemiks kujunenud. Küll aga on probleem prokuröride osaluse võimalustes. Selles osas oleme juba Norman Aasaga rääkinud ning ka justiitsminister ütles, et ressursi panustatakse ka prokuröridesse.

Paal: Kas on nii, et iga kohtunik, kes endale kohtujuristi sai, otsustab ise, kuidas teda kasutab, st kas konsultandina või kvalitatiivselt olulisel tasemel teiste asjade tegemiseks?

Särgava: Suur enamus juba kasutab kohtujuriste teisel tasemel kui konsultante. Katseaaja läbinud kohtujuristid on selgelt teisel tasemel. Paaril esimesel kuul on sisseelamisperiod. Samas olenevad kohtujuristi ülesanded ka kohtunikust, kes on konkreetse menetlusgrupi juht ja suunaja. Oli

kohtunikke, kes panid kohe kohtujuristi teisele tasemele, aga oli ka neid, kes alustasid sisseelamisaega.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Norman Aas lahkub.

9. KIS II projekti vahekokkuvõte – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Timo Ligi

Ligi: KIS II piloot algas 26.09. Kuigi piloot pidi algama korraga Tallinna Halduskohtu ja Pärnu Maakohtus, algas see ainult Pärnu Maakohtus ning Tallinna Halduskohus pole veel KIS2-te kasutusele võtnud. Piloot viibis andmesirete väljatöötamise tõttu. Andmesirdeid on vaja selleks, et KIS2-te oleks võimalik piloteerida ühes kohtus olukorras, kus teised kohtud kasutavad KIS1-te. Nende arendamine ja testimine võttis oma aja ega arenenud loodetud kiirusel. Probleem oli ka andmesirete töötamise kiirusega. Lükkasime Tallinna Halduskohtu piloodi edasi mõttega maandada riske. Tegemist oli hea otsusega, sest paari nädala jooksul, kui Pärnu Maakohtus on pilooti rakendanud, on tulnud välja väiksemaid ja suuremaid probleeme. Kõige suuremaks terviklikuks probleemiks on pidevate ühekordsete katkestuste tekkimine töötajate töös. Probleem on ka selles, et andmed on üle tulnud vigasena või kujul, mis ei võimalda nendega edasitöötamist. Tekkinud probleeme lahendatakse ühekaupa. Kui oleksime pilooti alustanud suuremas hulgas kohtutes, poleks meil olnud ressursi probleemidega tegeleda. Ka muud probleemid, mis piloodi alguses välja tulid, olid eeskätt seotud andmesiretega, nt ei saanud saata teateid AT-sse. Oleme 1,5 kuud esialgsest graafikust maas, käib väga suur töö, et olla valmis piloodi laiendamiseks Tallinna Halduskohtusse. Juhtrühm koguneb igal nädalal ja seal langetame otsuseid, kas pilooti laiendada või mitte. Kui ka Tallinna Halduskohus pilooti siseneb, saab edasi rääkida, millistes kohtumajades järgmisena piloot kasutusele võtta. Suureks probleemiks on endiselt infosüsteemi kiirus, kuid sellega tegeletakse pidevalt ja toimuvad ka väikesed edasimineked.

Pikamäe: Kui realistlikuks pead uue KISi esialgset rakendamistähtaega?

Ligi: Terve kohtusüsteemi mõttes on see raskesti saavutatav ja ebarealistlik. Paikapidavaid kuupäevi on praegusel hetkel raske öelda. Teeme asju edasi selles tempos nagu süsteem võimaldab. Me ei saa rakendamist forsseerida.

Pikamäe: 12.03.2010 pani KHN paika nõuded KISi kasutuselevõtmiseks. Sealt tuli välja, et KIS peab olema testitud ja piloteeritud kõikides kohtutes. Seda eesmärki praegu täidetud ei ole.

Ligi: Jah. Ka Pärnu Maakohtus toimub piloot üksnes tsiviilkohtumenetluses. Tänu regulaarsetele andmesiretetele on iseenesest võimalik ühe kohtumaja kaupa pilooti edasi laiendada. Samuti on võimalik pilooti laiendada ringkonnakohtutes kolleegiumide kaupa. Mingi osa kantselei töötajatest peaks aga ilmselt siiski kasutama paralleelselt kahte infosüsteemi. Samas ei takista see järk-järgulist edasiminekut. Riigikohtus on toimunud testimine. Riigikohtu pilooti kui sellist ei ole kunagi ka planeeritud, pigem on olnud plaan, et kui I ja II kohtuastmes süsteem töötab, tuleks Riigikohtusse kohale tulla ja proovida süsteemi senise süsteemi kõrval kasutada.

Kikerpill: Meie töötajad pingutavad kõvasti. Mis on põhjus, et piloteerimine ei kulge plaanide järgi?

Ligi: Peamine põhjus on selles, et ressursi on liiga vähe. Me tahame kohtuametnike ja kohtunike jaoks teha võimalikult head infosüsteemi. Kui selle eesmärgi saavutame, isegi kui see juhtub hiljem, on see väga hea. Selle nimel tehakse tööd ja inimesed on motiveeritud.

Kivi: KIS2 pidi rakenduma 01.01.2014. On teatavad rahad, mida süsteemi väljaehituseks kulutatakse. Need peaks selleks ajaks otsa saama. Kui KIS2 01.01.2014 ei rakendu, kust tuleb kate tööde edasiseks tegemiseks?

Pevkur: Eelarve on pigem projektipõhine. Rahasid tuleb vajadusel ümber planeerida.

Ligi: Järgmiseks aastaks on raha planeeritud.

Pevkur: Pigem tasuks muretseda selle pärast, et praegused infosüsteemi kitsaskohad saaksid likvideeritud. Ma ei ole näinud ühtegi IT-lahendust, mis oleks edukalt ilma parandusi tegemata pärast rakendamist käima läinud ja kestma jäänud.

Paal: Millal võetakse KIS2 kasutusel teistes kohtutes? Kuidas suhestuvad omavahel e-toimik, digitoimik ja KIS ning millal tekib kohtutele kõikerahuldav töövahend?

Ligi: KIS2 kasutuselevõtmist järgmises kohtus on võimalik ette öelda kuu aega, kuna kaks nädalat tuleks arvestada koolituse aegade kokkuleppimisele ja kaks nädalat koolitusele endale. Kuni Tallinna Halduskohus pole piloodiga alustanud, on raske öelda, millal teised kohtud hakkava KIS2 kasutama. Digitoimik on lahendus, mis võimaldab koostada KIS2 andmetest ja dokumentidest elektroonilise käepäraselt käsitleva dokumendi. Andmed on selleks olemas KIS2-s ja e-toimikus. Digitoimik on planeeritud rakendada järgmise aasta lõpuks. KIS2 võiks kohtunike soovide osas olla rakendatav juba praegu, kuid osaliselt on see sõltuv ka KISi andmete täitmise kvaliteedist.

Saarmets: Kas kiirus on süsteemi probleem või serverite probleem?

Ligi: See ei ole ainult serverite probleem. Probleem on selles, et kasutame dokumentide kinnitamisel e-toimiku teenuseid, teenuse toimimise ajad on keskmiselt 1-2 sekundit. KIS2 tehti selliselt, et dokumendi üleslaadimiseks kasutatakse korraga mitmeid e-toimiku teenuseid. KIS2 tellijatel ei olnud täit ettekujutust sellest, et oskaksime e-toimiku teenuseid kasutada optimaalsel moel, et dokumentide laadimine oleks võimalikult kiire. Meil on see info nüüd olemas ja tegeleme sellega väga intensiivselt.

Pevkur: Olles erinevate suurte infosüsteemide projektidega kokku puutunud, saan öelda, et praegune ajagraafik on siiski väga hea. 1,5 kuud ajagraafikust maasolemist on väike probleem, kuigi alati saaks paremini.

Pikamäe: Mul on ettepanek teha otsuse projektile täiendus ja teha Justiitsministeeriumi juhtkonnale ettepanek kaaluda projekti lõpliku kasutuselevõtmise tähtaja edasilükkamist. Küsimus ei ole selles, kas tegemist on hea projektiga või mitte, vaid selles, kas lõplikult valmis tegemata projekti tasub kasutusele võtta. Parem on sellest endale aru anda juba täna, mitte detsembrikuisel istungil, kui võib olla juba hilja. Detsembrikuisel KHNil võiks ministeerium anda sellele ettepanekule vastuse.

Viiakse läbi hääletus projekti rakendamise tähtaja edasilükkamiseks ettepaneku tegemiseks.

Poolt: 8

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. KHN teeb Justiitsministeeriumi juhtkonnale ettepaneku lükata KIS2 lõplik kasutuselevõtt kohtutes vähemalt kuue kuu võrra edasi.

10. Ülevaade KHNi otsuste tabelis kajastuvatest pooleliolevatest teemadest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Kaidi Lippus, Mari-Liis Lipstok

Paal: Palusin päevakorda täiendada teemaga õigusemõistmise sõltumatusest Justiitsministeeriumi kontekstis. KHN võiks arutada küsimust, millist kohtuhaldust me tahame. Mul oleks olnud hea meel, kui mina poleks olnud selle lahendi teinud kohtukoosseisus ega selle eesistuja, mille osas juunis asekantsleri suunised saadeti, aga sellest hoolimata, kui me aasta tagasi KHNis sarnast küsimust arutasime arvasid protokollil kohaselt kõik, et tegemist on Justiitsministeeriumi tööõnnetusega. Käesoleva aasta juunis olukord kordus. Kui asekantsler saatis pöördumise, olid mitmed kohtunikud sellest jahmunud ning leidsid, et pöördumisele tuleks reageerida. Minus tekkis küsimus, kas sellised hoiakud ja väärtused on kohtute haldamisel põhjendatud. Tahaksin võtta teema siiski positiivselt kokku. Mul on ettepanek formuleerida otsus, et KHN mõistab hukka Justiitsministeeriumi asekantsler Marko Aaviku 18.06 pöördumise ja teeb ministrile ettepaneku, et kohtute haldamise põhimõtted oleksid kantud põhiseaduslikest väärtustest.

Pevkur: Minuni jõudis esimene reaktsioon nimetatud kirjale 19.06 õhtupoolikul, kui Kersti Kerstna-Vaks ja Kai Kullerkupp mulle kirjutasi. Reageerisin kirjale 40 minuti pärast. Minuni ei ole antud teemal

lisainformatsiooni tulnud ja mulle teadaolevalt saadeti kohtunike listi ka vabanduskiri. Samal hommikul, kui info minuni jõudis, saatsin kirja asekanclerile ja kanclerile. Minupoolsed seisukohad on selles kirjas antud. Tsiteerin:

„Lugupeetud pr Kerstna-Vaks ja pr Kullerkupp

Aitäh teile tähelepanu juhtimise eest. Saatsin täna hommikul alloleva kirja nii Marko Aavikule kui Kai Härmandile kui Margus Sarapuule. Omalt poolt loodan jätkuvale heale koostööle kõikide kohtute ja kohtunikega ja kui on vaja midagi selgeks rääkida lihtsalt ning arusaadavalt, olen selleks alati valmis

Tervitades

Hanno Pevkur

Lugupeetavad

Jättes kõrvale konkreetse kohtuasja ja kõik emotsionaalsed argumendid arvan nii:

1. *Ministeerium ei saa (ei otse ega näiliselt) sekkuda kohtupidamisse. Küll on meie õigus ja võimalus vajadusel kujundada, teha ettepanekuid õigusruumi muutmiseks. Ikka on nii, et kellelegi mõni kohtuotsus ei meeldi ja tundub, et midagi oleks võinud teha/otsustada teisiti. Jätkem need teadmised ja tunded aga endale ja laskem kohtul teha oma tööd. Eriti tsiviilprotsessis on mõlemal poolel eeldatavalt olemas esindaja, kes saab erinevatele argumentidele järgmises kohtuastmes tähelepanu pöörata. Lõpliku tõlgenduse annab aga Riigikohus ja ärme püüa ministeeriumi poolt tõlgendada otsuseid.*
2. *Kui soovime või küsitakse seaduse tõlgendamist, siis see õigus meil on. Nii nagu ka võimalus üldiselt anda kommentaare seaduse mõtte lahtiseletamiseks. Kui konkreetse kohtuasja raames on kohtunik jõudnud siseveendumusele mingi normi tõlgendamises, on see konkreetse kohtuniku õigus. Koht kus kohtupraktika huvides arutada läbi sellised tõlgendusruumid saab olla äärmisel juhul KHN või kohtunike koolitused, kus näidete varal kaasuseid läbi arutada. Kindlasti ei ole sobilik ministeeriumi poolt väljendada arvamust, et üks v teine kohtuotsus on väärpraktika. Selle hinnangu saab anda vaid kõrgemalseisev kohus!*
3. *Küll olen üldisemalt Markoga nõus (mida rääkisime ka viimases KHNis), et kohtuotsused saaksid/võiksid olla lühemad. Kõige olulisem osa kohtuotsusest on resolutsioon ja kohtu põhjendused. Viimast KHNi meenutades sai seal ju ka arutatud nt Norra näidet, kus poolte selgitused on digitaalselt kättesaadavad.*
4. *Kuidas edasi? – mu arvates tuleks kohtu esimehed kokku kutsuda nõ mini KHN vormis võimalikult kiiresti ja teema läbi arutada. Võiks saata kohtunike listi vastavasisulise kutse ja täiendavad selgitused/vabandused, kus anname selgelt ja ühemõtteliselt mõista, et ei sekku kohtupidamisse, aga soovime **koostöös** kohtunikega läbi arutada kas ja kui siis kui palju ning kuidas oleks võimalik kohtuotsuseid selgemaks/lühemaks/paremini loetavamaks muuta. (Juhin siinjuures tähelepanu, et täna avaldatav maadevahetuse otsus on 300 lk!)*

Kui on soovi, võib minu meili ka kohtunikele saata, et arusaamad oleksid selged ja ühesed. Ministeeriumi soov, käitumine ja koostöö kohtutega saab tugineda vastastikusel usaldusel ja soovime seda usaldust selliste väikeste nõelatorgetega mitte rikkuda.

Hanno“

Pomerants: Minu arvates ei ole vaja teha otsust selle kohta, et KHN mõistab hukka asekancleri käitumise. Minister on kiirelt ja adekvaatselt pöördumisele reageerinud ning sellist tundelisust ei peaks küsimusel enam olema. See ei tähenda, et KHN ei võiks teha ettepanekut, et kohtute haldamise põhimõtted oleksid kantud põhiseaduslikest väärtustest.

Eerik: Minu arvates on minister kohaselt reageerinud. Pärast seda kutsus Justiitsministeerium kokku ka kohtuesimeeste nõupidamine, kus teema läbi arutati. Enamus leidis, et sekkumist õigusemõistmisesse ei ole, kuna lahend oli juba tehtud. Tegemist oli vaid lahendi ebakohase kriitikaga. Marko Aavik on vabandanud suuliselt ja kirjalikult. Samuti on vabandanud minister. Mulle ei meeldi, et KHN tegeleb üksikute e-kirjade üksikute lausetega. KHN on avalik-õigusliku tähenduse ja oma pädevusega organ ning me ei peaks tegelema emotsioonidega.

Vaks: Leian, et minister on adekvaatselt reageerinud.

Kivi: Üks asi teeb mind murelikuks ning olen seda ka kolleegidele väljendanud. See on küsimus olukorrast, kus Justiitsministeeriumi töötajate ja kohtunike vahel tekivad vastuolud. Need vastuolud lähevad vahel lausa personaalseks ning teatud juhtudel võimendatakse minu arvates asju üle. Kui vastuseis hakkab pihta juba sellest, et ministeerium töötab välja eelnõu, kohtunikud annavad sellele hinnangu ja seal pole midagi vastuvõetavat, aga seadus ikkagi kehtestatakse, ei saa ma aru, kas kohtunikud ootavad eelnõu pinnalt tekkinud kaasuse jõudmist õigusemõistmise rüppe selleks, et öelda, et ei lähe mitte. Iseenesest ei ole selles midagi halba, sest seadus on üks asi ja selle rakendamine teine asi ning seaduse tõlgendamine käib rakendamisega käsikäes. Ideaalset maailma ei saa eelnõu koostades ette kujutada ning nii ei lähe alati seaduse rakendaja ja väljatöötaja arusaamised kokku. See on normaalne. Normaalne ei ole, kui asi muutub isiklikuks. Minu arvates ilmestab viimane näide seda olukorda. Kõige rohkem kaotavad vastuseisust just menetlusosalised, kes tahavad mõistliku aja jooksul õiget ja õiglast lahendit, aga kui lahendi tegemisega kaasneb teatud taust, siis kaotavad just menetlusosalised. Lõppkokkuvõttes ei usaldata enam kohtusüsteemi või kohut ja me tervikuna kaotame kõik, eeskätt meie ise. Ma arvan, et konkreetsest juhtumist on õppida nii ministeeriumil kui kohtunikel. Me eksime kõik, isegi kohtunikud, ja ma arvan, et eksimus on juba lunastatud. Võib-olla tuleks meil kõigil selle konkreetse juhtumi pinnalt mõelda, et me ei saa edasi minna, olles pidevas kaeviku- või kaitsepositsioonis. Minu arvates aitab meid ainult vastuolude unustamine ja koos edasilikumine.

Pappel: Nõustun Lea Kiviga selles mõttes, et Marko Aavik on vabandanud ja usun, et ta on oma käitumisest aru saanud. Et teda siin praegu ei ole ja KHN mõistab teda hukka, ei anna suurt midagi juurde. See, et me sellist käitumist ei tolereeri, on iseenesest mõistetav. Küll aga arvan, et me ei peaks laskma konfliktil süveneda, vaid peaksime edasi liikuma. Väärtusena võiks kehtestada küll, et kohtute haldamise põhimõtted oleksid kantud põhiseaduslikest väärtustest.

Saarmets: Pöördumise sõnakasutus oli ebaõnnestunud ja mõistan kolleege, kes tundsid end puudutatuna. Samas ei pea ma vajalikuks järeltegevust, sealhulgas ei pea ma vajalikuks korrata ilmselget, et kohtute haldamisel tuleb lähtuda põhiseaduslikest väärtustest. Küsimus tõstatati ja sellele vastati.

Jaaksoo: Ma ei poolda Kaupo Paali otsuse projekti hääletuselepanekut, sest konflikt on juba lahendatud ja reageeringud on olnud kiired.

Laos: Minu arvates ei ole reageerimise kiirus esmatähtis, seadust peavad järgima kõik, sh ministeeriumi töötajad ja minister.

Pikamäe: Mina avaldasin seisukohta juba suvel. Mõistagi taunin ka mina sellist käitumist. Leian, et tegemist on käitumisveaga. Kohtuotsused on avalikud, aga kriitika peab lahendi kohta tulema kohasest kohast ja kohases vormis. Mõõnan, et minister on kohaselt reageerinud. Mis puudutab väärtustest teadaandmist, siis ka kohtupraktika analüüs peaks käima õiges vormis. Küsimus on selles, kuidas peaksid kohtunikud pöördumisele reageerima. Arvan, et täna pole vaja Kaupo Paali otsust eraldi hääletamisele panna. KHN on seda küsimust arutanud, tauninud käitumist ja kohtuhalduse hea tava kokkupanemisel võiks kajastada ka põhiseaduslike väärtusi, millega peab kohtute haldamisel arvestama.

KHN, arutanud Kaupo Paali ettepanekul kohtuhalduse põhimõtete üle, taunib tegevust õigusemõistmisesse sekkumisel.

KHNI liikmed ei pea järeltegevust 18.06.2013 justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika asekancleri pöördumisele vajalikuks ning leiavad, et juhtumile on reageeritud kiiresti ja adekvaatselt. KHN teeb ettepaneku kohtuhalduse hea tava väljatöötamisel kajastada selles ka need põhiseaduslikud väärtused, millest justiitsministeerium juhindub esimese ja teise astme kohtute haldamisel.

***

Lipstok: Menetlusseadustike komitee loomise osas annan teada, et 11.06.2013 kohtus Riigikohus Riigikogu õiguskomisjoniga ja õiguskomisjonile tehti ettepanek, et Riigikogu kaaluks menetlusseadustike komitee loomist õigusloome hea tava edasiarendamisel. Minu hinnangul võib teema pooleliolevate teemade tabelist maha võtta, kuna tegemist on parlamendi küsimusega.

Lippus: KIS2 projekti raskused lükkavad kahtlemata ka teisi projekte edasi, mis kajastub ka IKT arengukava muudatustes edaspidi. KIS2 lahendite märksõnastamisele läheneme järgmisel aastal koostöös Riigi Teatajaga, kus toimub lahendite avalikustamine. Tahame jõuda selleni, et märksõnastamine toimub vähemasti piloodina.

Kohtunike osalise tööajaga töötamise võimaldamise teema lootsime ette võtta, kuid tegelemine täna ikka päevakorras olnud kohtute seaduse muudatustega on lükanud osalise tööajaga töötamise regulatsiooni väljatöötamise järgmisesse aastasse. I ja II astme kohtute kodukord ja analüüs ning ühtlustamine – eelmisel kohtujuhtide nõupäeval leidsime, et ülesanne on sobilik kohtunikukandidaatidele. Järgmine kohtujuhtide nõupäev on 16.10.2013 ja seal arutatakse, kuidas projektiga edasi minna.

Personali arengustrategia osas on kokkulepe, et seda käsitletakse järgmisel aastal.

Kohtuistungi salvestiste kättesaadavaks tegelemise teemaga ei ole me jõudnud tegeleda. Paneme teema järgmise aasta tööplaani. Tegemist ei ole ainult tehnilise küsimusega, mistõttu plaanime järgmisel aastal kokku kutsuda ka töörühma.

Otsus: KHN võtab informatsiooni pooleliolevate teemade osas teadmiseks.

KHNi 72. korraline istung toimub 13.12.2013 Riigikohtus.

KHNi 73. korraline istung toimub 14.03.2014 Justiitsministeeriumis.

Istungi lõpp 11.10.2013. a kell 17.05.

Priit Pikamäe
Juhataja

Margit Veskimäe
Protokollija